

A két alapvizsga darabom közül az egyik Benedetto Marcello e-moll szonátája, a másik David Popper d-moll gavotte-ja. Ennek kapcsán fogok beszélni Marcello életéről és korszakáról, a barokról, valamint a szonáta és a gavotte műfajáról.

Benedetto Marcello

1686. július 24-én született Velencében. Nagy hatású olasz zeneszerzője és zenekritikusa volt a barokk korszaknak. Nemesi családból származott, jogi pályára szánták. Tanulmányai végeztével a köztársaság különböző kormányzói hivatalaiban dolgozott. Életének utolsó évtizedéről nem sokat tudni. Bizonyos források szerint Pulába száműzték, míg máshol úgy említik, mint Pula kormányzóját. Annyi bizonyos, hogy végül Bresciában telepedett le.

Hírneve ugyanakkor elsősorban zeneszerzői és kritikai tevékenységén alapult, amivel a zenét vissza szándékozta terelni a késő barokk medrébe. Célja az elvilágiasodott egyházi zene méltóságának visszaadása volt. Ezt szolgálta az 50 Dávid zsoltár is, amit később több országban, több átdolgozásban is kiadtak. Legnagyobb rajongói és átírói között találjuk Rossinit és Verdit is.

Főként zsoltárai és kantátái révén egészen a XIX. század végéig jelentősen befolyásolta az egész európai zene fejlődését. Bár írt hangszeres zenét is, az 1710-es és 1720-as években fő tevékenységi területe a kantáta és a kamara duett voltak.

Kitűzött célja a nem énekhangra adaptált szükségtelen díszítések divatjának felszámolása volt. Ekkoriban komponált kantátái főként zártkörű, intellektuális összejövetelek fő attrakciói voltak. Különösen eredetiek ezek közül a klasszikus témákat megéneklő drámai kantáták, mint az Andromeda, Cleopatra, Dido és Cassandra, melyekben gyakran szokatlan zenei effektusokat használ a hős/hősnő szélsőséges lelkiállapotának lefestésére.

Hangszeres szonátái közül a billentyűs darabok a legjelentősebbek, melyek a műfaj önállóvá válásában játszottak úttörő szerepet és modellként szolgáltak Bach szánára is.

Élete során mintegy 400 kantátát, 100 kamara duettet és számos liturgikus művet komponált, de nagyon fontosak oratóriumai és színpadi művei.

1739. július 24-én halt meg tuberkolózisban. A barokk korszak képviselője volt, de elméleti téren nagy hatással volt a klasszicizmusra.

A barokk

A barokk zene időszakát körülbelül 1600-as évek elejétől (az első *maradandó* opera megszületése) 1750-ig (Bach halála) számítják, de természetesen nem lehet pontos dátumhoz kötni. Ezt az időszakot a reformáció és ellenreformáció, hitviták és az abszolutisztikus királyságok kialakulása jellemezte, és bár még mindig jelentős szerepet játszott a vallás, már nem volt annyira Istenközpontú, mint a középkor.

Legfontosabb jellemzői a túldíszítettség, pompa és fenségesség. Ez minden művészeti ágban megjelenik, hatalmas, díszes, gazdag templomok épültek, hogy hirdessék az Egyház hatalmát, és hogy a reformáció miatt elfordult embereket visszaállítsák az egyház tisztelőivé. A barokk zenében is kimutathatók a barokk képzőművészet és irodalom stílusjegyei: ünnepélyes hangvétel, nagy, lenyűgöző arányok, ellentétek szembeállítás, hirtelen, váratlan tempómódosítások. Emellett feszültséget teremtő, mozgalmas, dinamikus, illetve sűrűn alkalmaz díszítéseket. Folyondárszerű dallamok, gyakori szekvenciák, teraszos dinamika

jellemezte a legtöbb barokk zeneművet, és a darabok tömörségét erősítette a folyamatosan mozgó basszus.

A zenében a barokk a legnagyobb formaalkotó korszak. Olyan zenei formák és műfajok alakulnak ki, amelyek ma is használatosak, elterjedtek. Ebben a korszakban született meg az opera, az oratórium, a kantáta, a szonáta, a concerto, a fuga és a szvit. Elkezdődött az énekes és a hangszeres zene szétválása, illetve a vokális zenén belül a szólóénekes és a kórus megkülönböztetése, a hangszeres zenében pedig a szóló és zenekari játék elkülönülése. A legnépszerűbb billentyűs hangszerek közé tartozott ekkoriban a csembaló és a barokk zene pompáját képviselő orgona. Ekkor jelentek meg azok az olasz hegedűkészítő mesterek, akik annak idején a hegedűmuzsika inspirálói voltak. A barokk zenekar vonóskarának felépítése a mai szimfonikus zenekar alapja. A karmester a billentyűs hangszerek mellett ülve vezényelte az előadást.

A legjelentősebb barokk zeneszerzők közé tartozott *J.S.Bach, Handel, Corelli, Purcell, Scarlatti, Lully és A.Vivaldi*

A szonáta

Ebben a korban alakul ki a szonáta műfaja. Kezdetben mindenfajta hangszerre írt darabot jelöltek e szóval, később megszületik az egyházi szonáta (sonata da chiesa), majd ennek ellentétéként a táncműveket is magába foglaló világi szonáta (sonata da camera). Általában négytételűek, de tételrendjük nem egyezik a klasszikus szonáta rendjével itt a tipikus a lassú-gyors-lassú-gyors.

(A klasszikus szonáta általában 3-4 tételű kompozíció.)

A tételek rendje:

1. tétel: gyors – általában szonátaforma
2. tétel: lassú
3. tétel: gyors – menüett, triós forma
4. tétel: gyors – rondó, vagy szonátaforma, esetleg a kettő ötvözet

A három tételű szonátákban a 3. (táncműve) marad el.)

A gavotte

A XVII. Században megjelent, páros ütemű (alla breve) társastánc, mely a Gap-vidéki franciáktól ered. XIV. Lajos (a Napkirály) udvartartásában vált divattá, majd a szvittek részévé vált.

Ismertetőjegyei:

- Igen gyors tempó
- „Egyenes” ritmus: nincsenek szinkópák, hangsúlytalan felütések és hasonlóak – a félütemes hangsúlyozott felütés azonban gyakori.
- Általában két részből áll, és mindegyik részt meg kell ismételni.